

Юлія АЛЕСКЕРОВА
д-р екон. наук, професор,
Вінницький національний аграрний університет,
м. Вінниця

ВАЛЮТНІ ОПЕРАЦІЇ В ПЕРІОД ВОЄННОГО СТАНУ В УКРАЇНІ

Нацбанк розробив роз'яснення стосовно операцій з іноземною валютою під час воєнного стану. Зняття готівки з рахунків в іноземній валюті: Зняти кошти з валютного рахунку в Україні можна: у гривні у розмірі 100 тис. грн на день; у валюті рахунку в еквіваленті 100 тис. грн на день без комісій.

Наприклад, у вас є доларовий рахунок – ви можете зняти з нього в касі відділень вашого банку близько 3,4 тис. дол. США на день, якщо рахунок в євро, тоді зняти можна 3 тис. євро на день.

Зняття коштів з рахунків за кордоном: ліміт до 100 тис. грн в еквіваленті на день також поширюється на зняття валюти за кордоном із рахунків в іноземній валюті, що відкриті в українських банках; крім того, встановлено ліміт на зняття валюти з гривневих рахунків обсягом до 100 тис. грн на місяць.

Із 5 листопада 2022 року внесено зміни стосовно таких питань: придбання товарів за кордоном для підтримання обороноздатності України доповнено тепловізорами та низкою інших приладів перелік товарів оборонного призначення, які мають змогу купувати за кордоном фізичні особи – волонтери з метою сприяння підвищенню обороноздатності України. До відповідного переліку раніше також були включені: рації, бронжилети, каски, шоломи, військова та тактична форма, військове та тактичне взуття, захисний одяг, оптичні прилади для слідкування, безпілотні літальні апарати, спальні мішки, каремати та засоби для надання домедичної допомоги. Нагадаємо, що з 6 серпня фізичні особи – волонтери мають змогу без обмежень розраховуватися гривневими платіжними картками за товари з визначеного Національним банком переліку, придбані за кордоном, а фізичні особи, які фактично займаються волонтерською діяльністю, – ще з 4 квітня можуть купувати валюту та переказувати її за кордон для придбання відповідних товарів з метою сприяння підвищенню обороноздатності України (у межах щомісячного ліміту 400 тис. грн в еквіваленті); діяльності українських експортерів. Створено умови, щоб українські експортери мали змогу брати участь у тендерах щодо поставки товарів нерезидентам. Так, із 5 листопада банки фактично отримали можливість надавати тендерні гарантії на ці операції.

Відповідні зміни поліпшують умови ведення бізнесу для українських виробників, адже тендерні гарантії застосовуються для виходу на нові ринки та пошуку нових експортних можливостей; використання іноземної валюти благодійними фондами. Банки не враховуватимуть наявні залишки коштів у іноземній валюті на рахунках благодійних фондів та не вимагатимуть продажу та/або використання наявної валюти під час задоволення заявок на купівлю іноземної валюти для оплати імпорتنих контрактів. Це рішення ухвалювалося з огляду на те, що іноземна валюта може надходити на рахунки благодійних фондів як допомога з цільовим призначенням.

Відповідні зміни не матимуть значного впливу на міжнародні резерви та ухвалювалися, зважаючи на вагоме значення благодійних фондів, зокрема в умовах воєнного стану. Нагадаємо, що з 6 вересня 2022 року для здійснення розрахунків у іноземній валюті юридичні особи мають спочатку використовувати наявну в них іноземну валюту, а далі, за необхідності, купувати її на валютному ринку України; відкриття банками рахунків військовослужбовцям. Розширено перелік документів, на підставі яких банки можуть відкривати рахунки військовослужбовцям та здійснювати їхню ідентифікацію та верифікацію, посвідченнями офіцера, генерала та адмірала; рефінансування банків. Сьогодні банківська система має рекордний рівень ліквідності та залишається стійкою, попри

повномасштабну війну, що триває понад 8 місяців. Порівняно з початком березня, коли загальний обсяг отриманих банками кредитів рефінансування в окремі дні перевищував 160 млрд грн, заборгованість платоспроможних банків за такими кредитами скоротилася майже втричі й на 4 листопада 2022 року становила 54,4 млрд грн.

Ураховуючи це, а також дострокове погашення кредитів рефінансування та успішне проходження банківським сектором випробування повномасштабною війною, бланкове рефінансування, що дало змогу на початку війни втримати стабільність фінансової системи, на сьогодні втратило свою актуальність. Як наслідок, НБУ припиняє проведення операцій із бланкового рефінансування банків. Водночас банкам і надалі доступні класичні кредити рефінансування під забезпечення.

Національний банк і надалі уточнюватиме валютні та капітальні обмеження, а також інші норми, визначені постановою Правління Національного банку України №18 (зі змінами), ураховуючи насамперед потреби збереження макрофінансової стабільності та забезпечення першочергових потреб оборони й економіки, а також завдання захисту міжнародних резервів країни. Відповідний баланс дасть змогу зберігати фінансову стабільність, попри повномасштабну війну, та не стане на заваді подальшій адаптації бізнесу й громадян до поточних умов. Наведені зміни та інші уточнення внесені постановою Правління Національного банку України від 4 листопада 2022 року №227 «Про внесення змін до деяких нормативно-правових актів Національного банку України», що набрала чинності з 5 листопада 2022 року. Низка змін щодо бланкового рефінансування також була внесена постановою Правління Національного банку України від 4 листопада 2022 року №228 «Про внесення змін до постанови Правління Національного банку України від 24 лютого 2022 року №22 та окремі питання щодо форми укладання договорів». Документ так само набрав чинності з 5 листопада 2022 року.

Національний банк актуалізував низку валютних обмежень з метою, зокрема, забезпечення безперервної діяльності волонтерського руху України та надання можливості громадянам підтримати постраждалих людей від землетрусів у Туреччині. З 2 березня 2023 року: з огляду на оновлення митного законодавства уточнено перелік кодів товарів, які мають змогу купувати волонтери – фізичні особи за кордоном для підтримання обороноздатності України. Так, з 1 січня 2023 року набрав чинності новий закон «Про митний тариф України», яким, зокрема, виокремлено новий код для безпілотних літальних апаратів (БПЛА). Ураховуючи це, НБУ додав новий код БПЛА до переліку кодів товарів оборонного призначення, які мають змогу купувати волонтери – фізичні особи за кордоном для сприяння підтримання обороноздатності України. До відповідного переліку також раніше було включено: тепловізори, рації, бронжилети, каски, шоломи, військову та тактичну форму, військове та тактичне взуття, захисний одяг, оптичні прилади для слідкування, спальні мішки, каремати та засоби для надання домедичної допомоги. Нагадаємо, що з 6 серпня 2022 року фізичні особи-волонтери мають змогу без обмежень розраховуватися гривневими платіжними картками за товари з визначеного Національним банком переліку, придбані за кордоном, а фізичні особи, які фактично займаються волонтерською діяльністю, ще з 4 квітня 2022 року можуть купувати валюту та переказувати її за кордон для придбання відповідних товарів з метою сприяння підвищенню обороноздатності України (у межах щомісячного ліміту 400 тис. грн в еквіваленті); надано можливість перераховувати іноземну валюту фонду, створеному Посольством Турецької Республіки в Україні для підтримки постраждалих від землетрусів у Туреччині.

Національний банк надав можливість резидентам та нерезидентам перераховувати кошти в іноземній валюті на рахунки благодійного фонду «ТЮРКІЄ ДЖУМХУРІЄТІ БЮЮКЕЛЬЧЛІГІ ДАЯНИШМА» (Фонду солідарності Посольства Турецької Республіки в Україні), створеного для акумуляції коштів з метою підтримки людей, що постраждали від землетрусів у Туреччині. Крім того, вищезазначеному фонду надано можливість купувати іноземну валюту та переказувати її за кордон. Такий переказ фонд здійснюватиме на користь Гуманітарної місії AFAD Міністерства внутрішніх справ Туреччини, Турецького Червоного

Півмісяця та Міністерства закордонних справ Туреччини. Наведені зміни, а також інші оновлення передбачені постановою Правління Національного банку України від 1 березня 2023 року №12 «Про внесення змін до постанови Правління Національного банку України від 24 лютого 2022 року №18», що набирає чинності з 2 березня 2023 року.

Перелік використаних джерел інформації:

1. НБУ. Офіційний сайт. URL: <https://bank.gov.ua/>